

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تحقیق در تفسیر آیه تطهیر

بقلم

خادم مذهب العبد سید منظر علی شیرازی

پدید آورنده	: شیرازی، مظهر علی،
عنوان	: تحقیق در تفسیر آیه تطهیر
تکرار نام پدید آور	: بقلم سید مظهر علی شیرازی
مشخصات نشر	: قم، تهذیب، ۱۳۹۱
مشخصات ظاهری	: ۴۱ص.
شابک	: ISBN ۹۷۸-۶۰۰-۶۷۰۶-۰۷-۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: کتابنامه به صورت زیر نویس
موضوع	: تفاسیر (سوره احزاب، آیه تطهیر).
موضوع	: عصمت - جنبه های قرآنی.
موضوع	: خاندان نبوت در قرآن.
شناسه افزوده	: موسسه جوادالائمه (علیه السلام)
رده بندی کنگره	: ۱۳۹۱، ۳، ۹ش/۱۰۲/۶۵۴ BP
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۱۸
شماره مدرک	: ۲۵۴۳۲۵۷

شناسنامه کتاب

نام کتاب	تحقیق در تفسیر آیه تطهیر
مؤلف	سید مظهر علی شیرازی
ناشر	انتشارات تهذیب
تیراژ	۱۰۰۰ نسخه
نوبت چاپ	اول - تابستان ۱۳۹۱
چاپ و صحافی	چاپخانه اعتماد
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۷۰۶-۰۷-۸
قیمت	۱۵۰۰ تومان

مرکز پخش

قم: خیابان حضرتی، مجتمع تجاری ساحل، پلاک ۲۲، انتشارات تهذیب

تلفن: ۷۷۲۰۵۹۰ - ۷۷۱۸۲۱۱ (۰۲۵۱) - همراه: ۰۹۱۲۷۵۲۰۹۶۶

مؤلف: ۰۹۱۹۶۶۵۰۶۲۷

سایت: www.aljawaad.com

بسم الله الرحمن الرحيم

مقدمه

در قرآن مجید آیه تطهیر راجع به اهل بیت پیامبر نازل شده است ولی در میان شیعه و اهل سنت در مصداق اهل بیت علیهم السلام اختلاف است. اهل سنت می گویند اهل بیت، ازواج (همسران پیامبر) و علی و فاطمه و حسن و حسین علیهم السلام هستند ولی نزد شیعه اهل بیت فقط پنج تن آل عبا هستند این رساله تحقیقی درباره همین موضوع است امید است که مورد استفاده عموم قرار بگیرد خداوند متعال همه ما را به ولایت محمد و آل محمد علیهم السلام ثابت قدم نگهدارد.

و السلام علی من اتبع الهدی

خادم مذهب

العبد سید مظهر علی شیرازی

حوزه علمیه قم المقدسه

۲۳ رجب ۱۴۳۰ هـ ق

بسم الله الرحمن الرحيم

﴿إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا﴾ (۱)

اقوال در تفسیر آیه : در تفسیر این آیه نزد اهل سنت اقوال متعدد وجود

دارد.

قول اول: این آیه تنها در شان زنان پیامبر نازل شده است.

و این قول قولی است که عکرمه و مقاتل آن را بیان کرده اند و دلیل بر این قول این است که گفته اند ”و المراد بالبيت بيت النبي و مساكن زوجته لقوله (و اذكرن ما يتلى في بيوتكن) و ايضا السياق في الزوجات. و روایت ابن عباس ، قال نزلت في نساء النبي خاصة و قال عكرمه من شاء باهلهن انها نزلت في ازواج النبي (عن عكرمة انه كان ينادى في السوق (انما يريد الله) انزلت في نساء النبي خاصة كما في تفسیر ابن كثير)“

و گفته اند که مراد از بيت ، بيت نبی است و مساكن زوجات پیغمبر بدلیل (و اذكرن ما يتلى في بيوتكن) که صیغه و ضمیر تانیث آمده نیز سیاق آیات دلالت بر زوجات می کند. (۲)

قول دوم: این آیه درباره حضرت علی ، فاطمه ، حسن و حسین علیهم

السلام نازل شده.

۱. سوره احزاب، آیه ۳۳.

۲. تفسیر فتح القدیر، ج ۴، ص ۳۹۶. ۳۹۷.

قائلین این قول عبارت اند ابو سعید خدری، مجاهد، قتاده و بروایتی کلبی، دلیل این گروه این است که خطاب در آیه برای ذکور صلاحیت دارد نه برای اناث چون در آیه عنکم و یطهرکم (بصورت تذکیر) آمده است. و اگر خطاب فقط برای نساء (زنان) بود میفرمود عنکن و یطهرکن. (۱)

قول سوم: که این آیه هم زوجات (همسران پیامبر) را شامل است و هم چار تن علی و فاطمه حسن و حسین علیهم السلام.

قائلین این قول جماعتی از علماء اهل سنت می باشند که قرطبی و ابن کثیر از جمله آنان هستند.

و دلیل این گروه این است که آنها مراد در سیاق آیات اند و نیز چون همسران در خانه های پیغمبر ساکن بودند. لذا مشمول این آیه هستند و اما شمول چار تن دیگر بجهت قرابت آنها به پیغمبر است و آنها اهل بیت^۴ نسب اند.

أما الزوجات فلكونهن المراد في سياق هذه الآيات كما قدمنا و لكونهن الساكنات في بيوتہ النازلات في منازلہ.. الخ.

و أما دخول علی فاطمه و الحسن و الحسين فلكونهم قرابته و اهل بيته في النسب. و يؤيد ذلك ما ذكرناه من الاحاديث المصرحة بأنهم سبب النزول. (۲)

قول چهارم: که مراد بنی هاشم هستند. (۳)

قائلین این قول جماعتی از اهل سنت هستند و دلیل شان روایت زید بن أرقم

۱. تفسیر فتح القدیر، ج ۴، ص ۳۹۶. ۳۹۷.

۲. ۳. تفسیر فتح القدیر، ج ۴، ص ۳۹۹.

است و روایت ابن عباس،

أما پاسخ ما این است که در دلیل قول اول که روایت ابن عباس است در سند آن عکرمه راوی وجود دارد و او خارجی صفری و اباضی بود چنانچه حافظ ابن حجر عسقلانی راجع به او از قول مصعب زبیری می نویسد: قال مصعب الزبیری کان عکرمه یری رأی الخوارج مصعب زبیری گفته است که عکرمه نظریه خوارج را داشت. (۱)

علی بن عباس هم ادعاء کرده است که عکرمه رأی خوارج را داشت. (۲)

محمد بن سیرین راجع به عکرمه گفته است که او کذاب است. (۳)

محمد بن سعد گفته است حدیث او قابل احتجاج نیست. (۴)

ابن ابی ذئب گفته است که من عکرمه را دیدم و او ثقه نبود. (۵)

مطرف بن عبد الله گفته است که مالک از ذکر عکرمه کراهت داشت. (۶)

علی بن عباس راجع به عکرمه گفته است که این خبیث بر پدرم، دروغ می

بست. (۷)

عکرمه و کثیر یک روز مردند مردم در جنازه کثیر شرکت کردند ولی در

جنازه عکرمه حاضر نشدند. (۸)

۱. طبقات لابن سعد، ج ۵، ص ۱۴۳؛ تهذیب التهذیب، ج ۷، ص ۲۶۷. ۲۷۰.

۲. میزان الاعتدال (ذهبی) ج ۴، ص ۱۶.

۳. میزان الاعتدال، ج ۴، ص ۱۴.

۴. میزان الاعتدال، ج ۴، ص ۱۴.

۵. میزان الاعتدال، ج ۴، ص ۱۴.

۶. میزان الاعتدال، ج ۴، ص ۱۵.

۷. میزان الاعتدال، ج ۴، ص ۱۴.

۸. میزان الاعتدال، ج ۴، ص ۱۶.

خلاصه اینکه عکرمه دشمن حضرت علی علیه السلام بوده و روایتش فاقد اعتبار است.

و ثانیاً: در روایتی دیگر که آن نیز از طریق ابن عباس است آمده که: آیه تطهیر راجع به رسول خدا، علی، فاطمه، حسن و حسین علیهم السلام نازل شده است.

عن أبي صالح عن ابن عباس (في قوله) انما يريد الله (قال) نزلت في رسول الله و علي و فاطمه و الحسن و الحسين (عليهم السلام). (۱)
از قائلین قول اول که مراد از اهل بیت در آیه تطهیر فقط زنان پیامبر هستند، مقاتل بن سلیمان است. که او نیز از دشمنان امیر مومنان علی علیه السلام بود.

راجع به مقاتل در علم رجال تصریح شده که او کذاب و متروک الحدیث است. به عنوان نمونه:

قال عمرو بن علی، متروک الحدیث کذاب، عمرو بن علی راجع به او گفته است که او متروک الحدیث (و) کذاب است.
بخاری راجع به او گفته است منکر الحدیث است و در جای دیگر گفته است لاشئ البتة.

دوری و دیگران راجع به مقاتل از ابن معین نقل کرده اند که او گفته لیس بشئ، غلابی از ابن معین نقل کرده که لیس بثقة. (۲)

۱. شواهد التنزیل، ج ۲، ص ۳۱ و فرائد السمطین ج ۱، ص ۲۸۸، ح ۲۵۳ (باختلاف الفاظ).

۲. میزان الاعتدال، ج ۴، ص ۱۶؛ تهذیب التهذیب، ج ۱۰، ص ۲۸۳.

ابو حاتم گفته که او متروک الحدیث است. (۱)

نسائی گفته که او کذاب است (۲)

ذهبی نیز از نسائی نقل کرده است که مقاتل دروغ میگفت. (۳)

نسائی در جای دیگر گفته است که چهار نفر کذاب، در وضع حدیث بر

رسول خدا معروف اند (یکی از آنها) مقاتل در خراسان است. (۴)

او از رواة مشبهه است.

خارجة بن مصعب گفته است که جهم و مقاتل نزد ما بر دو فاسق و فاجر

اند. (۵)

مقاتل دعوی سلونی عمادون العرش کرد و رسوا شد. (۶)

ذهبی در کتاب خود از قول ابوحنیفه می نویسد مقاتل در اثبات تشبیه افراط

کرده و خدا را مانند مخلوق قرار داده است و قال ابوحنیفه ... و افراط مقاتل

یعنی فی الاثبات - حتی جعله مثل خلقه. (۷) ابن حبان نیز گفته است که او خدا

را به مخلوق تشبیه میکرد.

قال ابن حبان کان یاخذ عن اليهود و النصارى علم القرآن الذی یوافق کتبهم

و کان یشبه الرب سبحانه و تعالی بالمخلوقین و کان یکذب مع ذلک فی

الحدیث. (۸)

۱. تهذیب التهذیب، ج ۱۰، ص ۲۸۲. ۳. میزان الاعتدال، ج ۵، ص ۲۹۸.

۲. تهذیب التهذیب، ج ۱۰، ص ۲۸۲؛ میزان الاعتدال، ج ۵، ص ۸.

۵. تهذیب التهذیب، ج ۱۰، ص ۲۸۱.

۶. تهذیب التهذیب، ج ۱۰، ص ۲۸۳. ۷. میزان الاعتدال، ج ۵، ص ۲۹۸.

۸. تهذیب التهذیب، ج ۱۰، ص ۲۸۲، میزان الاعتدال، ج ۵، ص ۳۰۰.

قال زكريا الساجي قالوا كان كذابا متروك الحديث. (۱)

قال الدار قطني يكذب و عدوه في المتروكين. (۲)

قال العجلي متروك الحديث. (۳)

يعقوب بن سفيان می گوید اصحاب ما او را تضعیف می کردند. (۴)

ابو احمد حاکم گفته است که او نزد آنها (علماء) قوی نیست. (۵)

خلیلی گفته است که حفاظ او را در روایت تضعیف کرده اند. (۶)

یحیی گفته است لیس حدیثه بشی. (۷)

و ثالثاً از ابن مردویه بیش از صد طریق (سند) نقل شده که آیه تطهیر در شان پیغمبر و علی، فاطمه، حسن و حسین علیهم السلام نازل شده است.

ابن مردویه من أزيد من مئة طريق أنَّها محمد و علي و فاطمه و الحسن و

الحسين عليهم السلام. (۸)

حافظ کبیر حسکانی در کتابش صد و سی و هفت روایت را از روایان متعدد

نقل کرده است که آیه تطهیر درباره پنج تن آل عبا نازل شده است (۹) بنابر این چند روایت محدود از طرق ضعیف توان مقابله با کثرت روایات را ندارد.

و مخفی نماند که در مقابل روایات کثیره، اقوال اینها عکرمه و ... چه

ارزش دارد؟ زیرا که قائل باید برای سخنش مدرک ذکر کند. و مدرک اینها معلوم الضعف است.

۱. ۲. ۳. ۴. ۵. ۶. تهذيب التهذيب، ج ۱۰، ص ۲۸۳.

۷. میزان الاعتدال، ج ۵، ص ۲۹۸.

۸. مناقب علی ابن ابی طالب و ما نزل من القرآن فی علی لابن مردویه ص ۳۰۱ جمعه عبد الرزاق حرز الدین.

۹. شواهد التنزيل، ج ۲، ص ۹۲ تا ۹۳.

حافظ گنجی می نویسد بلکه قول صحیح این است که مراد از اهل بیت علی، فاطمه، حسن و حسین علیهم السلام هستند چنانچه مسلم به اسناد خود از عائشه روایت کرده است، حافظ گنجی بعد از نقل روایت می نویسد هذا دلیل علی^۱ ان اهل البيت هم الذين ناداهم الله بقوله اهل البيت این دلیل است بر اینکه بتحقیق اهل بیت کسانی هستند که خدا آنها را به اهل بیت نداء کرده است و رسول خدا آنها را زیر چادر قرار داده است. (۱)

اما پاسخ سیاق این است که در قرآن ورود جمله اجنبیه بین کلام متناقض، بیسار آمده است. مانند سوره نمل آیات ۳۲. ۳۵ که شروع سخن و پایان از بلقیس است و در بین رشته کلام سخن خدا جمله معترضه است (و کذلک یفعلون). و در آیات ۲۸. ۲۹ سوره یوسف، سخنی از مکر زنان شروع شده و به گناهکاری زلیخا پایان یافته است اما در بین شروع و پایان یک جمله معترضه هم آمده است (یوسف اعرض عن هذا)

علاوه اینکه اگر مراد از اهل البیت، زنان پیغمبر بودند. همه زنان در یک خانه زندگی نمی کردند بلکه برای پیغمبر خانه های متعدد بود که آنها هر کدام در خانه ای زندگی می کردند. بناء بر این در آیه شریفه بایستی که بیت بصورت جمع می آمد. به این صورت اهل البیوت و حال اینکه بیت بصورت مفرد آمده در حالی که در قسمت قبل که سخن از زنان است بیت را جمع آورده. و در آیه بعد هم فی بیوتکن بصورت جمع آمده.

که این مؤید این مطلب است که مراد از اهل البیت، زنان پیامبر نمی باشند

اگر کسی در اسلوب آیات تامل کند خواهد فهمید که راجع به زنان قل لازواجک و خطاب به یا نساء النبی آمده و بین آیات راجع به زنان خداوند متعال راجع به اهل البیت جمله معترضه آورده تا بفهماند که حساب اهل البیت با حساب زنان پیغمبر جدا است.

و ثانیاً: سیاق جایی صحبت است که دلیل قوی تر بر خلافش نباشد و در مقاله نصوص بر خلاف سیاق است.

و ثالثاً: ممکن است که بگوییم اصلاً آیه تطهیر، آیه مستقل است زیرا که اگر فرضاً این را از آیه ۳۳ بر داریم هیچ خلل ای از بین نظم آیات فوق آن و بعد آن ایجاد نمی شود.

و دلیل دیگر اینکه ابو سعید خدری از رسول خدا روایت کرده است که فرمود این آیه راجع به پنج تن نازل شده. نزلت هذه الایة فی خمسة فی و فی علی و فاطمه و حسن و حسین (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَ كُمْ تَطْهِيراً). (۱)

و دلیل دیگر این که آن آیات که راجع به زنان پیامبر است لحن آنها لحن انذار و تهدید است و آیه تطهیر لحن مدح و ثناء است پس معلوم میشود که این آیه، آیه مستقل است.

سوال: اگر این آیه تطهیر آیه مستقل است. چرا در قرآن مستقل نوشته نشده؟

پاسخ: آن این است که مصلحت ایجاب کرده که این آیه ضمناً نوشته شود

تا راجع به اهل بیت، حاسدان، حساسیت پیدا نکنند.

۱. تفسیر در منثور، ج ۲، ص ۱۹۸؛ تفسیر ابن کثیر، ج ۳، ص ۱۴۸۲؛ شواهد التنزیل، ج ۲، ص ۹۰.

دلیل دیگر بر اینکه زنان داخل، در اهل بیت نمی باشند تصریح خود پیغمبر اکرم است، عائشه می گوید من دیدم که رسول خدا، علی، فاطمه، حسن و حسین را خوانند و بر آن ها پارچه (عبا) انداخت و فرمود اللهم هؤلاء اهل بیتی فاذهب عنهم الرجس و طهرهم تطهیرا. خدایا اهل بیت من این چار نفر است پروردگارا هر پلیدی را از اینان دور و هر چه بهتر پاک نهادشان فرما.

عائشه می گوید من به آنها نزدیک شدم و گفتم یا رسول الله و أنا من اهل بیتک. ای پیغمبر خدا و منم از اهل بیت شما هستم؟ پیغمبر فرمود: تنحی، دور شو. تو بر نیکی هستی (و از اهل بیت نیستی). (۱)

مشابه این روایت را ام سلمه نقل می کند که رسول خدا به من فرمود قومی فتحنی عن اهل بیتی بلند شو از اهل بیت من کنار شو. (۲)

نیز در روایت دیگر آمده است که ام سلمه می گوید این آیه (تطهیر) در خانه من نازل شد (إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا) ام سلمه می گوید من بر در خانه نشسته بودم و گفتم یا رسول الله ألسنت من أهل البيت؟ فقال انک الی خیر انت من ازواج النبی قالت و فی البیت رسول الله و علی فاطمه و الحسن و الحسین.

ای پیغمبر خدا آیا من از اهل بیت نیستم؟ پیغمبر فرمود تو بر نیکی هستی تو از زنان پیغمبر میاشی. ام سلمه گفت در خانه، رسول خدا علی فاطمه حسن و حسین (علیهم السلام) بودند. (۳)

۱. تفسیر ابن کثیر، ج ۲، ص ۱۳۸۲ طبع (جدید) دار الفکر. ذیل تفسیر آیت تطهیر.

۳. همان، ج ۳، ص ۱۳۸۱.

۲. همان، ج ۳، ص ۱۳۸۱.

با توجه به تصریح خود پیغمبر، دیگر جای برای شبهه نمی ماند که آیا زنان پیغمبر داخل در اهل بیت هستند یا نه؟ و دیگر قول عکرمه خارجی و مقاتل بن سلیمان (که هر دو از دشمنان علی علیه السلام بودند) از اعتبار ساقط می گردد. هم چنین عروه بن زبیر هم از دشمنان علی علیه السلام بود.

در کتب اهل سنت حتی یک روایت ضعیف السند (چه برسد صحیح السند) وجود ندارد که پیغمبر خدا فرموده باشد که این آیه راجع به زنان من نازل شده و اهل بیت حقیقی من زنان من می باشند.

به تصریح خود عائشه و ام سلمه که پیغمبر ما را داخل اهل بیت ننمود و فرمود که (تنحی) از اهل بیت من دور شو، با ملاحظه این تصریح چه گونه اقوال جمعی از مفسرین اهل سنت را بپذیریم که زنان پیغمبر اهل بیت هستند؟ قول آورنده مخاطب حامل وحی قرآن مقدم است یا قول مفسرین اهل سنت؟ اما قول دوم که مراد از اهل بیت رسول خدا، علی فاطمه حسن و حسین علیهم السلام هستند، این قول صحیح و حق است. دلیل اول اینکه در آیه ضمائر به صورت مذکر آمده اند.

اشکال: از بعضی عامه نقل شده که گفته اند حضرت موسی به زوجه خود گفت فقال لاهله امکتوا انی انست نارا یعنی اتیکم منها بقبس. (۱)

در این آیه برای زوجه صیغه جمع مذکر امکتوا آمده است. و این قرینه است که در آیه تطهیر هم ضمائر تذکیر می تواند برای زنان آمده باشد.

پاسخ ما این است که در آیه سوره طه، (امکتوا) مراد از صیغه مذکر نیز

جمع بودند چنانچه خود مفسرین اهل سنت نوشته اند که یک قول در اینجا این است که مراد از آن زوجه، پسر و خادم حضرت موسی^۱ اند.

وقیل المراد بهم المرأة و الولد و الخادم. (۱)

نیز بعضی عامه از آیه ۷۳ سوره هود "أتعجبین من امر الله و رحمة الله و برکاته علیکم أهل البيت" استدلال کرده اند که در این آیه مراد از اهل البيت زوجه حضرت ابراهیم^۲، حضرت ساره خاتون، می باشد پس در آیه تطهیر نیز مراد از اهل البيت همسران پیامبر می باشند.

پاسخ ما این است که مراد از آیه ۷۳ سوره هود بدلیل (علیکم أهل البيت) مخصوص حضرت ابراهیم علیه السلام است هذا اولاً.

و ثانیاً: حضرت ساره خاتون به دلیل اینکه دختر خاله، حضرت ابراهیم^۳ بود از خاندان حضرت ابراهیم^۴ به حساب می آید.

و ثالثاً بحث ما در آیه تطهیر در اهل بیت شرف است نه اهل بیت سُکُنِی.

و رابعاً: بتصریح خود پیامبر^۵ که اهل بیت من کسانی هستند که زیر کساء قرار گرفته اند و همسران خود را اجازه نداد که زیر کساء قرار گیرند.

خلاصه اینکه اگر در آیه ۷۳ سوره هود مراد از اهل البيت ساره خاتون زوجه حضرت ابراهیم^۶ هم باشد از این لازم نمی آید که در آیه تطهیر نیز مراد از اهل البيت، همسران پیامبر^۷ باشند زیرا که در آیه تطهیر اهل بیت پیامبر^۸، مورد لطف خاص و عنایت الهی قرار گرفتند و این عنایت خاصه با توجه به دلائل متعدد - به بعضی از آنها اشاره شد و بعضی دیگر را ادامه بحث متعرض میشویم - شامل

۱. تفسیر فتح القدیر، ج ۳، ص ۵۱۱ طبع دار الفکر.

همسران پیامبر نمی باشد.

بعبارت دیگر بحث ما در اهل البيت، کسانی هستند که مشمول عنایت خاصه الهی قرار گرفتند.

دلیل دیگر اینکه اگر در آیه تطهیر مراد، زنان پیغمبر بودند می بایستی در آیه تطهیر اهل البیوت می آمد بصورت جمع (نه بصورت مفرد) زیرا که زنان پیغمبر متعدد بودند و آنها در خانه های متعدد زندگی میکردند مخفی نماند که الف و لام البيت، الف و لام عهد ذهنی است (نه جنس) و دلیل دیگر اینکه در روایات خود اهل سنت تصریح آمده که زنان پیامبر در اهل بیت شامل نیستند.

قال ابن جریر حدثنا أبو کرب حدثنا الحسن بن عطية حدثنا فضیل بن مرزوق عن عطية عن أبي سعيد عن أم سلمة رضي الله عنها قالت ان هذه الآية نزلت في بيتي (انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس أهل البيت و يطهركم تطهيرا) قالت و أنا جالسة على الباب فقلت يا رسول الله أأنت من أهل البيت؟ فقال أنك الى خير انت من ازواج النبی قالت و فی البيت رسول الله و علی و فاطمة و الحسن و الحسين رضي الله عنهم. (۱)

ابو سعید خدری گوید ام سلمه گفت آیه تطهیر (انما يريد الله الخ) در خانه من فرود آمد آنروز که علی، فاطمه و فرزندان شان گرد پیغمبر بودند و من در آستانه در، بر رسول الله گفتم مگر من از اهل بیت نیستم؟ رسول خدا فرمود تو از همسران پیغمبری (و از اهل بیت نیستی و این چهار تن اهل بیت من اند)

۱. تفسیر ابن کثیر، ج ۳، ص ۱۲۸۱؛ شواهد التنزیل، ج ۲، ص ۵۸.

ابن جریر بسند دیگر نیز از حضرت ام سلمه، مانند این روایت را ذکر کرده است. ترمذی به سند خود از عمر بن ابی سلمه ربیب النبی نقل می کند قال نزلت هذه الاية على النبی (انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهرکم تطهیرا) فی بیت ام سلمه فدعا النبی فاطمه و حسنا و حسينا فجللهم بكساء و علی خلف ظهره فجلله بكساء ثم قال اللهم هولاء اهل بيتي فاذهب عنهم الرجس و طهرهم تطهیرا قالت ام سلمه و أنا معم یا نبی الله؟ قال أنت علی مکانک و انت الى خیر. (۱)

قال ابن جریر، حدثنا ابن و کیع، حدثنا محمد بن بشر عن زکریا عن مصعب بن شیبة عن صفیة بنت شیبة قالت: قالت عائشة خرج النبی ذات غداة و علیه مرط من رجل من شعر أسود فجاء الحسن فأدخله معه ثم جاء الحسين فأدخله معه ثم جاء فاطمة فأدخلها معه ثم جاء علی فأدخله معه ثم قال (انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهرکم تطهیرا) رواه مسلم عن أبی بکر بن أبی شیبہ عن محمد بن بشر به. (۲)

عائشه گوید یک روز صبح رسول خدا پشمن منقوشی پوشیده از منزل بیرون رفت حسن و حسین و فاطمه و علی هم باو پیوستند و شوهرم آنها را یک بیک زیر آن لباس برد و فرمود (انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهرکم تطهیرا).

طبرانی بسند خود از ام سلمه نقل کرده است که ام سلمه گفته است که من کساء را بلند کردم بجهت اینکه با آنها (اهل بیت) باشم پیغمبر کساء را از

۱. سنن ترمذی، ج ۵، ص ۲۲۱. ۲۲۲، باب مناقب اهل بیت النبی.

۲. صحیح مسلم، باب فضائل اهل بیت النبی؛ تفسیر ابن کثیر، ج ۳، ص ۱۴۸۲؛ المستدرک حاکم ج ۳، ص

۱۴۷؛ کفایة الطالب ص ۳۷۳.

دست من کشید و فرمود تو بر نیکی هستی.

عن ام سلمه انها قالت فرفعت الکساء لا دخل معهم فجذبه من یدی و قال انک علی خیر. (۱)

در روایت دیگری آمده است که

قال ابن ابی حاتم، حدثنا أبی، حدثنا شریح بن یونس أبو الحارث، حدثنا محمد بن یزید عن العوام یعنی ابن حوشب رضی الله عنه عن ابن عم له قال دخلت مع أبی علی عائشة فسألته عن علی (ع) فقالت تسألنی عن رجل کان احب الناس الی رسول الله و كانت تحته ابنته و احب الناس الیه؟ لقد رأیت رسول الله دعا علیاً و فاطمة و حسنا و حسینا (علیهم السلام) فألقى علیهم ثوباً فقال (اللهم هؤلاء اهل بیتی فاذهب عنهم الرجس و طهر تطهیرا) قالت فدنوت منهم فقلت یا رسول الله و أنا من اهل بیتک؟ فقال تنحی فانک علی خیر. (۲)

عمو زاده ابن حوشب گوید با پدرم بخانه عائشه رفتیم، درباره علی (ع) از او پرسش کردم، عائشه گفت: از مردی پرسش نمودی که از عزیز ترین مردم نزد رسول خدا است و دختر پیغمبر در اختیار او بود در حالی که فاطمه گرامی ترین فرد پیش رسول خدا است.

یکروز مشاهده کردم پیغمبر، علی و فاطمه و حسن و حسین. رضی الله عنهم. را فرا خواند و گفت پروردگارا، اهل بیت من کسی بجز این گرد آمدگان در زیر پوشش نیست، از پلیدی دورشان فرما و ... من نزدیک آن جمع رفتم و به رسول

۱. ذخائر العقبی، ص ۲۱. شواهد التنزیل ج ۲، ص ۷۶-۷۸ (باندک تفاوت)

۲. تفسیر ابن کثیر، ج ۳، ص ۱۳۸۲؛ شواهد التنزیل ج ۲، ص ۳۸-۳۹ (حسکانی بسند خود)

خداً عرض کردم من هم از اهل بیت تو هستم؟ فرمود برو کنار دور شو، تو خوبی.
ابن جریر بسند خود از ابی سعید روایت کرده است. قال رسول الله نزلت
هذه الآية في خمسة فيّ وفي عليّ و حسن و حسين و فاطمة (انما يريد الله
ليذهب عنكم الرجس أهل البيت و يطهركم تطهيرا) (۱)
رسول خدا فرمود آیه (انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس أهل البيت و
يطهركم تطهيرا) در حق پنج نفر نازل شده من، علی، دخترم فاطمه و حسن و
حسین (عليهم السلام)

خود ام المومنین حضرت ام سلمه اعتراف کرده است که این آیه (انما يريد
الله ليذهب عنكم الرجس أهل البيت و يطهركم تطهيرا) راجع به رسول خدا و
علی و فاطمه و حسن و حسین (عليهم السلام) نازل شده است. چنانچه ابن
المغازلی به سند خود از حضرت ام سلمه روایت کرده است عن أم سلمه قال
نزلت هذا الآية (انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس أهل البيت و يطهركم
تطهيرا) في رسول الله و علي و فاطمه و الحسن و الحسين عليهم السلام. (۲)
دفع شبهه: در یک روایت که از اهل سنت نقل شده وقتی ام سلمه گفت آیا
من از اهل بیت نیستم؟ آنجناب فرمود بلی انشاء الله، این روایت ضعیف می
باشد زیرا که طبق نقل ابن المغازلی در سند یک راوی عباس بن فضل است.
عبد الله بن احمد از یحیی بن معین نقل کرده است که او ثقة نبود. (۳)

۱. تفسیر ابن کثیر ج ۳، ص ۱۲۸۲؛ تفسیر در منثور، ج ۴، ص ۱۹۸؛ شواهد التنزیل، ج ۲، ص ۹۰.
۲. مناقب علی ابن ابی طالب لابن المغازلی ص ۳۳۳؛ تفسیر طبری ۸/۲۲؛ اعلام النبلاء ۱۹۰/۳؛ مشکل الآثار
۳۲۲/۱ و کتب دیگر.
۳. تهذیب التهذیب ج ۴، ص ۱۲۶.

- ابو زرعه گفته که او راست گو نبود. (۱)
- ابو حاتم راجع به او گفته که منکر الحدیث بود. (۲)
- بخاری راجع به او گفته که منکر الحدیث بود. (۳)
- نسائی گفته او ثقة نیست. (۴)
- عجلی گفته است که او متروک الحدیث است. (۵)
- ابو احمد حاکم گفته است حدیث او استوار نبود. (۶)
- ابن حبان گفته است که او حافظه بدی داشت. (۷)
- دارقطنی راجع به او گفته است که او ضعیف است. (۸)
- در سند راوی دیگر یعقوب بن حمید است.
- دوری راجع به او از ابن معین نقل کرده است که او چیزی نیست. (۹)
- قال ابو حاتم ضعیف الحدیث. ابو حاتم راجع به او گفته است او ضعیف الحدیث است. (۱۰)
- و قال النسائی لیس بشيء و قال فی موضع آخر لیس بثقة. نسائی راجع به او گفته است که او چیزی نیست. و در جای دیگر گفته است که او ثقة نیست. (۱۱)
- ذهبی نیز قول نسائی را ذکر کرده است که او گفته: لیس بشيء (۱۲)
- نیز ابو حاتم راجع به یعقوب بن حمید گفته است که او ضعیف است. (۱۳)

۱. ۲. ۳. ۴. ۵. ۶. تهذیب التهذیب ج ۴، ص ۱۲۶.

۷. ۸. تهذیب التهذیب، ج ۴، ص ۱۲۷.

۹. ۱۰. تهذیب التهذیب، ج ۱۱، ص ۳۸۳.

۱۱. تهذیب التهذیب، ج ۱۱، ص ۳۸۴.

۱۲. ۱۳. میزان الاعتدال، ج ۲، ص ۱۲۴ طبع دار الفکر العربی.

در سند راوی دیگر، انس بن عیاشی (عیاض) لیشی مدنی است که او کثیر الخطاء و احمق بود. (۱)

نیز در سند شریک بن عبد الله بن اُبی نمر راوی است که یحیی بن سعید از او حدیث نقل نمیکرد نسائی راجع به او گفته است که او قوی نیست. (۲)

نیز او در حدیث بسا خطاء میگرد. (۳)

مخفی نماند سند ای که بغوی در تفسیرش برای این روایت ذکر کرده است آن هم قابل مناقشه (☆) است زیرا که در سند عبد الرحمن بن عبد الله بن دینار عدوی راوی است و راجع به او ابو حاتم گفته است که در آن لین است حدیثش نوشته میشود و لکن قابل احتجاج نمی باشد. (۴)

و ابن عدی گفته است که او از جمله کسانی است که از ضعفاء، حدیث را می نوشت بعضی از روایات او منکر اند که بر آنها متابعت نمیشود. (۵)

خلاصه اینکه به این روایت نمیشود اعتماد کرد. زیرا که اولاً سندش محل اشکال است و ثانیاً، بودن ام سلمه در اهل بیت معلق بر مشیت خدا شده و این دلالت بر ظهور جز می ندارد.

و ثالثاً، بر عدم ادخالش، روایات کثیره اند و این روایت نمی تواند در مقابل روایات کثیره مقاومت بکند.

مخفی نماند که مفسران قرآن ابن جریر و سیوطی و دیگران روایات متعدد

۱. تهذیب التهذیب، ج ۱، ص ۳۷۵، ۳۷۶.

۲. تهذیب التهذیب، ج ۴، ص ۳۳۸.

(☆). سند هر دو روایت تا شریک اختلاف دارد و از آن به بعد سند یکی است.

۳. تهذیب التهذیب، ج ۶، ص ۲۰۶.

در کتب شان ذکر کرده اند که آیه تطهیر راجع به پنج تن آل عبا نازل شده.
 از ام سلمه[ؓ] در یک روایت دیگر است، ایشان می گوید من گفتم أَلَسْتُ
 (من) اهل البيت فقال انك الى خير انك من ازواج النبی ما قال انك من اهل
 البيت.

آیا من از اهل بیت نیستم؟ پیغمبر فرمود تو بسوی نیکی هستی تو از زنان
 پیغمبر هستی. ام سلمه[ؓ] می گوید پیغمبر فرمود که تو از اهل بیت هستی. (۱)
 در یک روایت دیگر حضرت ام سلمه[ؓ] میفرماید فقلت یا رسول الله أنا من
 أهل البيت؟ فقال رسول الله أنت من صالح نسائی فلو قال نعم كان أحبّ الیّ مما
 تطلع علیه الشمس و تغرب (۲) ام سلمه می گوید من عرض کردم آیا من از اهل
 بیت نیستم؟ فرمود تو صالح از زنان من ی ایشان میفرماید اگر آنحضرت[ؐ]
 میفرمود بلی این چیز نزد من محبوب تر بود از آنچه خورشید بر آن طلوع و
 غروب می کند.

در روایت دیگر ام سلمه گفت ای پیغمبر خدا مرا (نیز) در آنها (یعنی در
 اهل بیت خود) قرار بده. پیغمبر فرمود جای خودت بنشین و تو بر نیکی هستی.
 ثم قالت ام سلمه اجعلنی فیهم (کذا) یا رسول الله قال مکانک و أنت علی
 خیر. (۳)

چون حضرت ام سلمه[ؓ] دید که اهل بیت در موقعیت خاص و لطف خاص

۱. شواهد التنزیل، ج ۲، ص ۸۲.

۲. همان، ص ۸۸.

۳. همان، ص ۸۰.

خداوندی قرار گرفتند از پیغمبر[ؐ] خواهش نمود که مرا نیز از اهل بیت قرار بده. و پیغمبر[ؐ] خواست ام سلمه[ؓ] را نپذیرفت.

با این تصریحات دیگر شبهه ای باقی نمی ماند که زنان پیغمبر[ؐ] مسلماً از اهل بیت پیغمبر[ؐ] نیستند.

در روایت دیگر ام المؤمنین زینب نیز از رسول خدا^ﷺ درخواست نمود که زیر کساء قرار گیرد و لیکن پیغمبر[ؐ] به ایشان فرمود جای خود بنشین تو بر نیکی هستی. (۱)

مخفی نماند که از این روایات تلویحاً این مطلب استفاده میشود که جریان کساء چندین بار در مواضع و زمانهای مختلف تکرار شده است و هر بار پیامبر[ؐ] تصریح و تاکید به انحصار اهلبیت در پنج تن نموده اند.

نکته: معلوم است که خداوند بر اهل بیت لطف خاص فرموده است و اگر مراد از آیه عصمت مطلقه نبود پیغمبر[ؐ]، چارتن را زیر کساء خود قرار نمی داد و درخواست عائشه، ام سلمه و زینب را زیر کساء با اهل بیت[ؑ]، جمع شدن ردّ نمی کرد. و اگر مراد از دوری فقط از گناهان کبیره باشد، اینکه فضیلت و مزیت خاص ندارد زیرا که بسیاری از آحاد امت نیز از گناهان کبیره اجتناب می کنند در زندگی مرتکب کبیره نمی شوند کما اینکه سیره علماء و صلحاء و زاهدان است.

و حال اینکه اهل بیت علیهم السلام، زیر کساء آمدن و نزول آیه تطهیر را بر مردم فضیلت اختصاصی می دانستند و بر آن افتخار می کردند. چنانچه از امیر مومنان علی علیه السلام مرفوعاً نقل شده که ایشان فرمود: انا اهل البیت قد

۱. شواهد التنزیل، ج ۲، ص ۳۲؛ فراید السمطین، ج ۲، ص ۱۵. ۱۶.

اذهب الله عنا الفواحش ما ظهر منها و ما بطن. (۱) همانا ما اهل بیت کسانی هستیم که خدا تمامی زشتی و پلیدی های ظاهری و باطنی را از ما دور کرده است.

دلیل دیگر اینکه آیه تطهیر، بر عصمت اهل بیت دلالت دارد اگر زنان پیغمبر اهل بیت بودند قرآن راجع به عائشه و حفصه نمی فرمود ان تتوبا الى الله فقد صغت قلوبكما (۲) اگر شما (همسران پیامبر) از کار خود توبه کنید (به نفع شما است، زیرا) دلهایتان از حق منحرف گشته.

دلیل دیگر اینکه هیچ یک از زنان پیغمبر ادعای عصمت خود را نکرده اند. اگر عائشه دارای عصمت بود بحکم قرآن "و قرن فی بیوتکن" از خانه خود خارج نمیشد و به رفتن جنگ جمل، معصیت خدا نمی کرد. آیا خروج کردن در مقابل امام برحق گناه کبیره نیست؟

دلیل دیگر اینکه اگر عائشه دارای عصمت بود بعد از جنگ جمل، به ندامت و اشتباه خود گریه نمی کرد حال اینکه گریه می کرد أخرج ابن أبي شیبه و ابن سعد و عبد الله بن أحمد فی زوائد الزهد و ابن المنذر عن مسروق قال كانت عائشة إذا قرأت (قرن فی بیوتکن) بکت حتی تبلّ خمارها. (۳) (☆)

علماء عامه عائشه را بر زنان دیگر پیغمبر برتر می دانند اگر عائشه دارای عصمت بود با شنیدن شهادت امیر مومنان علی علیه السلام خوشحال نمی شد

۱. ینابیع المودة، ص ۲۸۷، طبع بیروت.

۲. سوره تحریم. آیه ۴. مراد از ان دو نفر به تصریح عمر، حفصه و عائشه اند. مسند احمد ص ۵۵. ۷۸.

۳. تفسیر فتح القدیر، ج ۴، ص ۴۰۰. ۴۰۱.

(☆). حضرت ام سلمه زوجه پیغمبر بجهت ترس از معصیت خروج از خانه همراه علی در جنگ شرکت نکرد و پسر خود را به همراه علی فرستاد. تذکرة الخواص، ص ۱۰۲. و سوده زوجه دیگر پیغمبر بعد از رحلت پیغمبر از خانه بیرون نیامد تا جنازه اش از خانه بیرون آورده شد، تفسیر فتح القدیر، ج ۴، ص ۴۰۰.

حال اینکه اظهار شادمانی کرد (۱) و به سجده شکر افتاد. (۲)
 دلیل دیگر اینکه اگر عائشه دارای عصمت باشد لازم میاید که قولش
 صحیح و حجت باشد و او راجع به عثمان بن عفان فتوی داده است که اقتلوا
 نعثلاً قتله الله فقد كفر

نعثلاً را بکشید، خدا او را بکشد بتحقیق که او کافر شده است (۳) ای
 علماء طرفداران سقیفه، شما راجع به این فتوی چه میگوئید؟

نکته دیگر اینکه پیغمبر خداً در حدیث ثقلین امت خود را به پیروی از قرآن
 و اهل بیت علیهم السلام دستور داده است و فرموده است اگر به این دو
 تمسک بجوئید هرگز گمراه نخواهید بود و این دو هرگز از باهم جدا نخواهند
 شد تا به حوض کوثر به من ملحق شوند.

پس معلوم میشود در هر زمان فردی از اهل بیت همراه قرآن زنده خواهد
 بود اگر مراد از اهل بیت زنان پیغمبر بودند آنها همگی از دنیا رفته اند. احدی از
 آنها باقی نمانده است پس لازم میاید که قرآن باشد و هیچ یک فرد از اهل بیت
 با قرآن همراه نباشد. از این کذب حدیث لازم میاید. حال اینکه این حدیث
 صحیح السند بلکه متواتر است مخفی نماند که در این زمان همراه قرآن، فرزند
 رسول امام مهدی علیه السلام زنده موجود می باشد.

دلیل دیگر اینکه برای زوجات خطاب مقرون به تهدید است و برای اهل
 بیت خطاب به تلافی و کریم است و تغییر اسلوب کلام و تبدیل لحن خطاب

۱. الکامل فی التاریخ، ج ۳، ص ۳۹۴ (حوادث سنه ۴۰)

۲. مقاتل الطالبین، ص ۲۱، طبع دار احیاء التراث العربی، بیروت.

۳. تذکرۃ الخواص، ص ۹۸. ۱۰۱ (باب رابع).

دلیل بر این است که ازواج، شامل اهل بیت نیستند.

دلیل دیگر اینکه مراد از اهل بیت، علی و فاطمه حسن و حسین علیهم السلام هستند زیرا که پیامبر اسلام این آیه تطهیر را بر در خانه حضرت فاطمه تلاوت می فرمود از انس مروی است رسول خدا وقتی که برای نماز صبح می رفتند هنگامیکه از مقابل منزل فاطمه میگذشتند میفرمود الصلوة یا اهل البيت الصلوة. انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهرکم تطهیرا.

و أخرج ابن ابی شیبہ و أحمد و الترمذی و حسنہ و ابن جریر و ابن المنذر و الطبرانی و الحاكم و صححه و ابن مردويه عن أنس أن رسول الله كان يمر بباب فاطمة اذا خرج الى صلوة الفجر يقول الصلوة يا اهل البيت (انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهرکم تطهیرا). (۱)

ابن مردويه از ابن عباس نقل کرده که پیغمبر روزی پنج بار در اوقات نماز پنجگانه بر در حضرت علی علیه السلام آیه تطهیر را تلاوت میفرمود. (۲)

مخفی نماند در بعضی روایات اهل سنت شش ماه و در بعضی هفت ماه در بعضی هشت و نه ماه و در بعضی روایات مدت بیشتری ذکر شده است که پیغمبر این آیه را بر در حضرت علی و فاطمه علیهما السلام تلاوت می فرمود.

و این اختلاف روایات منافات ندارد زیرا ممکن است بعضی رواة، شش ماه شنیده باشند و بعضی دیگر مدت بیشتری را شنیده باشند.

مخفی نماند که این خبر از سیصد صحابه روایت شده است. (۳)

۱. مسند احمد، ج ۴، ص ۱۵۷. تفسیر فتح القدیر، ج ۴، ص ۳۹۸. کنز العمال، ج ۱۳، ص ۲۴۶، نور الابصار، ص ۲۲۶ و کتب دیگر.

۲. مناقب علی بن ابی طالب و منازل من القرآن فی علی ص ۲۰۸. (رتبه حرز الدین)

۳. منابع المودة، ص ۲۰۵ الباب الخامس و الخمسون.

أما قول سوم. بطلان این قول، به همان ادله ای که به بطلان قول اول اقامه شد دانسته میشود اگر آیه تطهیر درباره زنان پیغمبر نازل شده بود پیغمبر آنها را زیر کساء خود قرار میداد و درباره اینها میفرمود اللهم هؤلاء اهل بیتی. و حال اینکه زیر کساء فقط علی فاطمه حسن و حسین علیهم السلام را قرار داد و راجع بآنان کلمه تاکید میفرمود اللهم هؤلاء اهل بیتی.

بار الها این چهار تن اهل بیت من اند. و پیغمبر به این چهار تن دعا هم فرمود.

اگر زنان پیغمبر مصداق واقعی اهل بیت بودند و این چار تن را تنها بجهت قرابت خود داخل در اهل بیت کرده بود میبایستی میفرمود اللهم هؤلاء من اهل بیتی. خدایا اینها نیز از اهل بیت من هستند در حالی که بدون حرف من، فرموده است و این دلیل بر این می باشد که تنها این چار تن اهل بیت رسول هستند نه زنان آنحضرت.

مضافاً بر اینکه اکثر مفسرین اهل سنت عقیده دارند که این آیه در شأن پیغمبر علی و فاطمه حسن و حسین علیهم السلام نازل شده است. (۱)
بعبارت دیگر مراد از اهل بیت، اهل البیت مخصوص علی و فاطمه حسن و حسین علیهم السلام میباشد که خداوند متعال به آنها عنایت خاصی کرده است.

اگرچه از نظر لغوی، مصداق اهل، زوجه هم هست و لیکن در آیه تطهیر بخاطر دلائل و شواهد متعدد، زنان پیامبر مراد نیستند. چنانچه مفصلاً گذشت.

۱. صواعق محرقة، ص ۱۸۵؛ منابع المودة، ص ۳۳۳، فی الايات الواردة فی فضائل اهل البيت.

اما قول چهارم که دلیل شان روایت ابن عباس و روایت زید بن أرقم بود نسبت به روایت ابن عباس در بطلان قول اول پاسخ داده شد.

اما روایت زید بن أرقم که در صحیح مسلم (۱) آمده از زید سوال شد که مَنْ اهل بیهة نساء؟ آیا از اهل بیت پیغمبر زنان ایشان هم هستند؟ گفت، بخدا قسم خیر زن با مرد مدتی زندگی می کند سپس او به زنش طلاق می دهد پس زن به خانه پدرش و قوم اش بر می گردد و اهل بیهة أصله و عصبته الذین حرموا الصدقة بعده اهل بیت پیغمبر اصل ایشان اند و عصبه و خاندان ایشان اند که بر آنها بعد از او صدقه حرام است.

پس بتصریح زید بن أرقم، همسران داخل در اهل بیت نیستند. اما روایت دیگری که مورد تمسک قائلین قول چهارم قرار گرفت به گونه ای که در نظر شان روایت موهم این است که زنان داخل اهل بیت اند. حقیقت اش چیز دیگری است که حصین بن زید گفت "مَنْ اهل بیهة" اهل بیت پیغمبر کیانند؟ "ألیس نساء ه من اهل بیهة" آیا زنان ایشان از اهل بیت نیستند؟ قال نساء وه من اهل بیهة؟ (؟) زید (بطور استفهام انکاری) گفت (آیا) زنان از اهل بیت ایشان اند (؟)

ولی این گروه خیال کرده اند زید گفته نساء ه من اهل بیهة و لکن اهل بیهة مَنْ حرم الصدقة بعده که زنان ایشان از اهل بیت هستند و لکن اهل بیت ایشان کسانی هستند که صدقه بر آنها حرام است، اگر اهل بیت، زنان هستند دیگر گفتن ولیکن، من حرم الصدقة بعده این استدراک چه معنی دارد؟

حال اینکه زید بن أرقم بطور استفهام انکاری گفته است که (آیا) زنان پیغمبر از اهل بیت اند؟

حال اگر بدون استفهام انکاری معنی شود لازم میاید که زید در کلام خود تناقض گوئی کرده باشد چون در یک روایت تصریح کرده است که زنان شامل اهل بیت نیستند.

نتیجه اینکه قول چهارم نیز مانند قول اول و سوم باطل می باشد. در مقام اقوال دیگر اهل سنت که مراد از البیت، خانه کعبه و مراد از اهل، کسانی که اطراف آن زندگی می کنند یا مراد از البیت، مسجد نبوی و مراد از اهل ساکنین اطراف آن هستند، بطلان این اقوال روشن است زیرا که اینها خلاف ظاهر قرآن و سنت اند کما لا یخفی. بحث ما در بررسی اقوال پایان یافت و ثابت شد که همسران پیامبر در اهل بیت داخل نیستند از این به بعد راجع به بعضی نکات دیگر از آیه تطهیر متعرض میشویم.

نکته: در آیه انما، کلمه حصر است، دلالت بر تخصیص دارد.

مخفی نماند که اراده بر دو قسم است اراده تکوینی و اراده تشریعی.

در اراده تکوینی، اراده به فعل خدا تعلق دارد. و اراده از مراد تخلف پذیر نیست "انما امره اذا اراد شیئاً ان یقول له کن فیکون" (۱) هر چه را خدا بخواهد به محض اراده محقق است.

و اراده تشریعی اراده متعلق به فعل مکلف است و آن مساوق است که امر به آن تعلق گرفته است.

در آیه تطهیر انما یرید الله . مراد از اراده، اراده تکوینی است که فعل خدا است و اراده از مراد منفک نیست.

ولی در آیه وضو ”و لکن یرید لیطهرکم“ مراد اراده تشریعی است. و هدف آن است که وضو گیرندگان با اختیار خویش وضو و غسل و تیمم را انجام دهند. لذا برخی از مردم این دستورات را اجراء میکنند و برخی دیگر بی مبالا هستند و اگر اراده تکوینی بود امکان نداشت کسی بتواند تخلف از پاک نمودن خود کند.

پرسش: در آیه وضو و غسل و تیمم گفتید (اراده) در جمله و لکن یرید لیطهرکم، تشریعی است با اینکه عین آنچه در آیه تطهیر بر اراده تکوینی بود در آن آیه هم بچشم می خورد، زیرا همان طوریکه اذهاب و تطهیر در اینجا فعل خداوند است در آنجا هم تطهیر عمل پروردگار است و فاعل (لیطهرکم) ضمیری است که به خداوند بر میگردد.

پاسخ: در آیه وضوء و غسل و تیمم آنچه مسلم است قادر متعال در مقام تشریع و قانون گذاری است و طهارت سه گانه و اشتراط نماز بآنها را به عنوان قانون بیان می کند و به همین تناسب قانون گذاری روشن می کند که منظور از تطهیر، رفع قذارات جسمانی و دنبال آن، رسیدن بطهارت واقعی و معنوی است و رفع این گونه کثافات و آلودگیها فعل شخص مکلف است نه خدا.

بناء بر این، باقرینه حالیه آیه، مشخص میشود منظور، آن است که مقام مقدس حق، قانون طهارت آورده، تا شما خود را از آلودگیها و کثافتها نظیف کنید و از این لحاظ واضح میگردد که اراده در آن جزء تشریع قانون طهارت

چیز دیگری نیست. (۱)

اشکال: در آیه تطهیر اگر مراد از اراده، اراده تکوینی باشد، صدور گناه از اهل بیت محال است بناء بر این اهل بیت، بالاجبار و بدون اراده و مشیت خودشان، نافرمانی نمی کنند و اجباراً، دامن آنها برای ابدیت پاک و منزّه است حال سوال این است که آیا عصمت اجباری، افتخار آفرینی و برتری بخش است؟ پاسخ: اهل بیت علیهم السلام، قدرت بر معصیت دارند و لکن به اراده و اختیار خود هرگز معصیت نمی کنند

و خداوند میداند که ظرف این ذوات مقدسه بسیار پاک است و اینها با اختیار خود اراده معصیت هم نمی کنند، خداوند متعال به این ذوات مقدسه عنایت خاصه مبذول فرموده است و سند عصمت را به اهل بیت مرحمت فرموده است. و لذا در مقام از اراده تکوینیه خداوند، جبر لازم نمی آید، و آیه تطهیر اعطاء سند، عصمت است و این باعث افتخار است. چنانچه اهل بیت پیامبر در کلمات خود به عصمت خود، افتخار و اظهار نموده اند. که در صفحه بعد به این موضوع اشاره می کنیم.

و این عصمت، بالاتر از تصور انسان است اگر کسی در تحلیل و ترکیب آیه تطهیر دقت بکند خواهد فهمید که در مقام تطهیر بزرگ و تعجب آور است. انما یرید الله (که با کلمه حصر شروع کرده و مراد از اراده، اراده تکوینی است) لیذهب عنکم الرجس أهل البيت متعلق اراده را بصورت اختصاص معین کرده، و دنبال اذهاب رجس، تاکید به (یطهّرکم تطهیراً کرده یعنی بعد از فعل،

۱. اهل البیت، نگارش، دانشمندان شهاب الدین اشراقی، فاضل لنکرانی.

مصدر آورده و مصدر هم بصورت نکره تا بر اعجاب و اکبار دلالت کند یعنی تطهیر بزرگ و تعجب آور. لذا است میشت اهل بیت علیهم السلام مشیت خدا است و ما تشاوون الا ان یشاء الله.

مخفی نماند که آیه تطهیر از دلایل خلافت نیز محسوب میشود زیرا که برای خلافت پیغمبر، عصمت شرط است و روز شوری، حضرت علی علیه السلام بجهت استحقاق خلافت خود در مناشده حواله آیه تطهیر را داده است که ایشان دارای عصمت اند.

قال فأنشدكم بالله هل فيكم أحد أنزل الله فيه آية التطهير حيث يقول (انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس أهل البيت ويطهركم تطهيرا) غيري؟ قالوا: اللهم لا. (۱)
شمار ایه خداوند سوگند می دهد که آیا در میان شما کسی هست که آیه تطهیر در شان او نازل شده باشد. غیر از من؟ گفتند: خداوند گواه است که نه (شهادت می دهیم تنها در شان شما نازل شده)

امام حسن علیه السلام، بعد از شهادت پدرش امیر المومنین علی علیه السلام منبر رفت و فرمود یا أهل العراق اتقوا الله فينا فانا امراءكم و ضيفانكم و نحن أهل البيت الذي قال الله تعالى (انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس أهل البيت ويطهركم تطهيرا) قال فما زال يقولها حتى ما بقى أحد من أهل المسجد الا و هو يحن بكاء. (۲)

۱. مناقب علی بن ابی طالب لابن المغازلی، ص ۱۱۹.

۲. تفسیر ابن کثیر، ج ۳، ص ۱۴۸۳ (ذیل تفسیر آیه تطهیر) شواهد التنزیل، ج ۲، ص ۱۸، مناقب علی بن ابی طالب لابن المغازلی ص ۳۰۸، رقم ۳۸۶ (باندک تفاوت) مجمع الزوائد ج ۹ / ۱۲۶، طبع دار الکتب العربی بیروت و کتب دیگر.

ای اهل عراق در رعایت حق ما از خداوند بترسید، زیرا همانا ما امیران شما هستیم و ما اهل بیته هستیم که خداوند در شان ما فرموده: انما یرید الله ... و همچنان به این سخنان ادامه دادند تا اینکه کسی در مسجد باقی نماند مگر آنکه اشک از چشمانشان جاری شد.

مخفی نماند که در روایات معصومین علیهم السلام تصریح شده است که مراد از اهل بیت پیغمبر علی و فاطمه حسن و حسین علیهم السلام هستند. و تمامی شیعه بر همین عقیده هستند. اکثر مفسرین اهل سنت نیز بر همین عقیده اند.

سؤال: در آیه تطهیر مراد از رجس چیست؟

پاسخ: مراد از رجس، رجس بدنی ظاهری نیست بلکه مراد از رجس، رجس باطنی، شرک، کفر، شک، دنس، و گناه و معصیت خدا، و هر آنچه که رجس شمره شود مراد است.

سوال: ممکن است کسی بگوید که مراد از تطهیر، غفران ذنوب (بخشیدن

گناه) است؟

پاسخ: غفران و بخشش، در نفس عاصی دنس حادث را پاک نمی کند بلکه عقوبت را از آن بر می دارد آیا نمی بینی بخشیدن مظلوم، ظالم را، فعلش را از قبح اش خارج نمی کند. ان مغفرة المعصية لا توجب انقلابها عما وقعت علیها.

تنبيه: باب افعال خصوصاً اذهاب در لغت و شرع بمعنی دفع آمده، که گفته

میشود اذهب الله عنک کل مرض و سقم خدا از تو هر مرض و بیماری را دور

کند نه بمعنی رفع، در بین این دو معنی فرق است در دفع، چیزی نیامده را دور کند و در رفع، چیزی آمده و موجود را دور کند و در آیه تطهیر بمعنی دفع است.

بر کسی پوشیده نیست که در آیه تطهیر یرید، صیغه مستقبل آمده که آن دلالت بر دوام و استمرار می کند و اراده خداوند تحقق یافته است زیرا آیه تطهیر در مقام مدح و ثناء است.

سوال: آیا مراد از لفظ اهل فقط زوجه می باشد؟

پاسخ: کلمه اهل همیشه برای زوجه بکار برده نمی شود بلکه معانی متعدد دارد. مراد از اهل الدار، یعنی ساکنین دار، زوج، ولد، و من معهما.

الاهل، الاخصاء و المخصوصون و الممتازون لیس لغیرهم بصاحب الاهل تلک الخصوصية و الامتیاز. در آیه تطهیر مخصوصین، پیغمبر علی و فاطمه حسن و حسین علیهم السلام هستند.

و در آیه ۷۳ هود قالوا أتعجبین من أمر الله و رحمة الله و برکاته علیکم اهل البيت. مراد از مخصوصون ابراهیم است دلیلش، علیکم اهل البيت است.

اهل الرجال: عشیره و ذو قریباه - خاندان و بستگان یک فرد.

اهل الکتاب: اليهود و النصارى.

اهل الارض القرية و المدينة: ساکنها، ساکنین یک شهر یا محل یا روستا را اهل آنجا گویند.

اهل الذکر، اهل القرآن و هم اولیاء الله: کسانی که دائماً به یاد خداوند می باشند.

اهل المذهب، أتباعه: پیروان یک مذهب و مسلک را اهل آن مذهب و مسلک گویند.

اهل الامر، ولاته: کسانی که برای آنان شأنیت امر و نهی در حکومت قرار داده شده را اهل امر یا والی گویند.

اهل المکر و الخداع و المعصية، أصحابها: فریب کاران، گناه کاران را اهل خدع و نیرنگ گویند.

اهل النار، أصحابها: کسانی که در آتش جهنم می سوزند.

الاهل، الاجدر و الاحق و الاهلية. والصلاحية: (۱) (شایسته تر، سزاوار تر)

پوشیده نباشد که این آیه تطهیر بدلالیت التزامی، به امامت امیر المومنین علی علیه السلام دلالت می نماید. زیرا که حضرت علی علیه السلام ادعاء خلافت کرده است و ایشان از اهل بیت عصمت هستند که دروغ نمی گویند.

عن أبي الطفيل عامر بن واثلة قال كنت على الباب يوم الشورى فارتفعت

الاصوات بينهم فسمعت علياً عليه السلام يقول بايع الناس أبابكر وأنا والله أولى بالأمر و احق به، ... ثم بايع أبوبكر لعمر وأنا والله أولى بالأمر منه ... (۲)

ابی طفیل گوید روز شوری (شش نفره عمر) بیرون دروازه ایستاده بودم که صداها بلند شد. و شنیدم که علی علیه السلام می گفت: مردم با ابوبکر بیعت کردند در حالی که به خدا قسم من به امر خلافت از او شایسته تر بودم ... بعد از آن جریان ابوبکر برای عمر بیعت گرفت در حالی که به خدا قسم من به امر خلافت از عمر شایسته تر بودم.

۱. كما في تفسير البصائر.

۲. المناقب خوارزمی، ص ۳۱۳، ۳۱۴. رقم ۳۱۳. فوائد السمطين، ج ۱، ص ۲۸۱ باب ۵۸؛ كفاية الطالب،

ص ۳۸۶ (با مختصر تفاوت)

وقتی به امیر المومنین علی علیه السلام گفته شد که با ابوبکر بیعت کن. علی علیه السلام فرمود انا احق بهذا الامر منکم لا ابایکم و انتم اولی بیعة لی اخذتم هذا الامر من الانصار و تاخذوه منا اهل البيت ... فوالله یامعشر المهاجرین نحن احق به و نحن احق بهذا الامر منکم. (۱)

من سزاوار تر هستیم برای خلافت از شما، باشما بیعت نمی کنم و شما شایسته بیعت با من هستید، شما این خلافت را از انصار گرفتید و الان می خواهید از اهل بیت بگیرید... قسم به خدا ای گروه مهاجرین بدانید که ما (اهل بیت سزاوار تریم. به گرفتن خلافت و ما از شما، سزاوار تر ایم برای این امر خلافت. امیر المومنین علی علیه السلام به ابوبکر فرمود و لکنّا نری أنّ لنا فی هذا الامر حقّاً فاستبددتم به علینا ثم ذکر قرابته من رسول الله و حقهم فلم یزل علیّ یقول ذلک حتی بکی أبو بکر. (۲)

و لکن ما بر این عقیده بوده و هستیم که در امر خلافت صاحب حق بودیم. اما شما به ما استبداد و ستم کردید، سپس امیر المومنین نسبت خیشاوندی خود را به رسول خداً بیان نمود و حقوق اهل بیت را در این امر شمرده امیر المومنین همواره از شان و جایگاه اهل بیت نزد پیامبر و حقوقشان می فرمود تا اینکه ابوبکر به گریه افتاد.

حضرت علی علیه السلام، روز شوری، در شوری در مناشده، تعدادی از فضائل و مناقب خود را بجهت استحقاق خلافت خود بیان نمود. از جمله آنها

۱. الامامة و السياسة، ص ۱۲۰.

۲. تاریخ طبری، ج ۲، ص ۲۳۶؛ حوادث سنه ۱۱ طبع دار الکتب العلمیه بیروت.

این بود قال فأنشدكم بالله هل فيكم أحد قال له رسول الله من كنت مولاه فعلى مولاه اللهم وال من والاه و عاد من عاداه ليبليغ الشاهد منكم الغائب غیری؟ قالوا اللهم لا. (۱)

شما را به خداوند سوگند می دهم. آیا در میان شما کسی هست که پیامبر (ص) در شان او گفته باشد من كنت مولاه فعلى مولاه ... غیر از من. گفتند خداوند شاهد است که نه.

تذکر: مفسر اهل سنت حافظ حسکانی در کتاب خود راجع به آیه تطهیر از حضرت علیؑ، امام حسنؑ، انس بن مالک، جابر، سعد، ابی سعید خدری، ابن عباس، عبد الله بن جعفر طیار از پدرش، عائشه، واثله بن اسقع ابی الحمراء هلال بن الحرث، ربیع بن حراش، و ام سلمه، صد و سی هفت (۱۳۷) روایات را ذکر کرده است. (۲)

برخی دانشمندان تعداد رواة (راویان) را پانزده تن ذکر کرده اند اسامی آنها این است حضرت علی، امام حسن و امام حسین علیهم السلام، عبد الله بن جعفر، ابن عباس، ام سلمه، عائشه، سعد بن ابی وقاص، انس بن مالک، أبو سعید خدری، ابن مسعود، معقل بن یسار، واثله بن اسقع، عمر بن أبی سلمه، و ابو الحمراء.

و برخی محققان تعداد رواة را چهل و نه تن ذکر کرده اند.

و امکان دارد که تعداد رواات باز هم از آنها بیشتر باشد.

۱. مناقب علی بن ابی طالب لابن المغازلی، ص ۱۱۷.

۲. شواهد التنزیل، ج ۲، ص ۱۰ تا ۹۲.

پوشیده نباشد که حدیث کساء، حدیث صحیح می باشد چنانچه بسیاری از علماء اهل سنت باین مطلب تصریح کرده اند. ابن تیمیه می گوید و أمّا حدیث الکساء فهو صحیح رواه أحمد و الترمذی من حدیث أم سلمة و رواه مسلم فی صحیحہ من حدیث عائشة.

حدیث کساء صحیح می باشد و آنرا احمد و ترمذی از حدیث ام سلمه روایت کرده اند و مسلم در صحیح خود از حدیث عائشه روایت کرده است. (۱)

فخر رازی گفته است و اعلم أن هذه الرواية كالماتفق علی صحتها بین أهل التفسیر و الحدیث بدان که این روایت در میان مفسران و محدثین، بر صحت آن اتفاق شده است. (۲)

حافظ گنجی بعد از نقل روایت عائشه، می نویسد هذا حدیث صحیح متفق علی صحته. این حدیث صحیح می باشد و صحت آن اتفاقی است. (۳)

ابن حجر مکی نوشته است که صحّ أنه صلی الله علیه وآله وسلم جعل علی هؤلاء کساء در خبر صحیحی آمده است که پیامبر بر آنها چادر را قرار داد. (۴)

در کتب ذیل بالفاظ مختلف از اهل سنت آمده است که آیه تطهیر راجع به پنج تن، محمد علی فاطمه حسن و حسین علیهم السلام نازل شده است.

۱. منهاج السنة، ج ۵، ص ۱۳.

۲. تفسیر کبیر رازی، ج ۸، ص ۸۰.

۳. کفایة الطالب، ص ۳۷۵، الباب المائة.

۴. صواعق محرقه، ص ۸۵.

تفسیر طبری، ج ۲۲، ص ۶، ۷، ۸؛ تفسیر در منشور سیوطی، ج ۵، ص ۱۹۸، ۱۹۹؛ تفسیر ابن کثیر ذیل آیه تطهیر به طرق مختلف روایات متعدد ذکر کرده است) تفسیر فتح القدیر ج ۴؛ تفسیر کشاف ج ۱، ص ۱۹۳؛ تفسیر روح المعانی، ج ۲۲، ص ۱۴؛ تفسیر کبیر رازی، ج ۴، ص ۹۰؛ تفسیر قرطبی، ج ۱۴، ص ۱۸۲؛ تفسیر غرائب القرآن، ج ۲، ص ۱۷۸، طبع بیروت

احکام القرآن، جصاص، ج ۵، ص ۲۳۰؛ احکام القرآن لابن عربی، ج ۲، ص ۱۶۶؛ شواهد التنزیل، حسانی، ج ۲، ص ۱۱ تا ۹۲.

صحیح مسلم کتاب الفضائل باب فضائل اهل بیت النبی، سنن ترمذی ج ۵ ص ۶۲۱. ۶۲۲؛ خصائص امیر المومنین ص ۴، مسند احمد ج ۱، ص ۵۴۲، طبع دار احیاء التراث العربی. المستدرک حاکم، ج ۳، ص ۱۳۳، ۱۴۶، ۱۷۷، ۱۵۸. تلخیص المستدرک، ترجمه الامام علی بن ابی طالب من تاریخ دمشق لابن العساکر ج ۱ ص ۱۸۵ ح ۲۵۰، ۲۷۲، ۳۲۰، ۳۲۱، ۳۲۲. سنن بیهقی ج ۲، ص ۱۴۹؛ المناقب خوارزمی ص ۲۳، ۲۲۴، الاستیعاب ج ۲، ص ۴۸، ینابیع المودة ص ۱۰۷، ۱۰۸، ۲۲۸، ۲۲۹، ۲۳۰، ۲۴۴، ۲۶۰، ۲۹۴.

فرائد السمطین ج ۱، ص ۲۸۸، باب ۵۹، ص ۳۲۳، باب ۶۸، ح ۲۹۴، ج ۲، ص ۹. ۱۰ باب ۱. ص ۱۵ باب ۳، ح ۳۵۷، صواعق محرقه ص ۸۵، ۱۳۷. نور الابصار ص ۲۲۴. ۲۲۵. ۲۲۶، ذخائر العقبی ص ۲۱، ۲۳، ۲۴، مناقب علی بن ابی طالب لابن المغازلی، ص ۳۳۲، ح ۴۳۰، ۴۳۱، ۴۳۲، ۴۳۳، ۴۳۴، تذکرة الخواص، ص ۲۲۴. اسد الغابة فی معرفة الصحابة، ج ۲، ص ۱۲، ۲۰ و ج ۳، ص ۴۱۳، و ج ۵ ص ۵۲۱، ۵۸۹، کفایة الطالب ص

۵۴، ۳۷۲ تا ۳۷۶، ریاض النظرة، ج ۲، ص ۲۴۸، الفصول المهمة ص ۸،
الاصابة لابن الحجر العسقلانی ج ۲، ص ۵۰۲. مناقب علی بن ابی طالب وما
نزل من القرآن فی علی لابن مردویه. ص ۳۰۱ تا ۳۰۵، نوزده تاروايات نقل
شده) تحقیق و ترتیب حوز الدین، ناشر دار الحديث، مجمع الزوائد، ج ۹ ص
۱۶۷.

و کتب دیگر.

خلاصه بحث:

۱. مراد از اهل بیت در آیه تطهیر، اهل کساء محمد، علی، فاطمه، حسن و حسین علیهم السلام اند. بدلیل اینکه الف و لام بر بیت، الف و لام عهد است نه جنس.

دلیل دوم: اینکه در آیه تطهیر ضمائر مذکر آمده اند و حال در آیات قبل و بعد این آیه راجع به زنان پیغمبر^ص ضمائر و صیغه های تانیث آمده اند.

دلیل سوم: اینکه خود پیامبر^ص به عمل خود یعنی زیر کساء (چادر) قرار دادن اهل بیت خود را، برای همگانی تصریح کرده است که مراد از اهل بیت من آنها هستند که زیر چادر اند. و فرمود اللهم هؤلاء اهل بیتی خدایا اینها اهل بیت من اند. دلیل چهارم: اینکه حضرت ام سلمه^{رضی}، و عائشه و زینب را اجازه نداد که زیر چادر قرار گیرند.

دلیل پنجم: اینکه چند ماه (۱) پیامبر اسلام^ص روزی پنج مرتبه در وقت نماز از در منزل حضرت علی علیه السلام که میگذشت آیه تطهیر را تلاوت میفرمود. پس مراد از اهل بیت علی و فاطمه حسن و حسین علیهم السلام اند.

دلیل ششم: اینکه اگر آیه تطهیر راجع به زنان پیامبر^ص نازل شده باشد می بایستی در آیه اهل البیوت می آمد. زیرا که زنان پیامبر^ص متعدد بودند و هر کدام در حجره خود زندگی می کردند. و حال آنکه در آیه، بیت بصورت مفرد آمده است. عبارت دیگر لفظ اهل به بیت مفرد اضافه شده نه به کلمه بیوت که جمع می باشد.

۱. در بعضی روایات مدت شش ماه در بعضی هفت، در بعضی هشت در بعضی ۹ ماه و در بعضی بیشتر ذکر شده است.

هفتم: اینکه در آیه مراد از اراده، اراده تکوینیه است که خداوند نسبت به اهل بیت عنایت خاصه کرده است این عنایت خاصه راجع به زنان پیامبر[ؑ] نیست کما لا یخفی.

دلیل هشتم: اینکه در آیه تطهیر لحن، لحن مدح و ثناء است بخلاف آیات قبل از آیه تطهیر و بعد از آن که راجع به زنان پیامبر[ؑ] اند و در آنها لحن، لحن وعظ، نصیحت و تهدید و در سوره تحریم لحن توبیخ آمده است.

دلیل نهم: اینکه باجماع علماء شیعه و اکثر مفسرین عامه بر این نظریه هستند که مراد از اهل بیت پیامبر[ؑ] اصحاب کساء محمد علی فاطمه حسن و حسین[ؑ] علیهم السلام می باشند.

دلیل دهم اینکه هیچ یک از زنان پیامبر[ؑ] دعوی عصمت خود را نکرده اند. و خود را دارای عصمت نمی دانسته اند. حتی اهل سنت نیز زنان پیامبر[ؑ] را دارای عصمت نمی دانند.

برای آدم منصف همین دلائل، قرائن و شواهد، کافی است
و آخر دعوانا ان الحمد لله رب العالمین

آثار قلمی مؤلف مطبوعة و غیر مطبوعة

ناشر: مؤسسة جواد الائمه عليهم السلام

۱. وضوء النبی (ص)
۲. صلاة النبی (ص)
۳. صراط النجاة
۴. اجوبة الأسئلة
۵. الشهادة الثالثة
۶. علمی رسائل
۷. فضائل الشيعة
۸. الموضوعات
۹. كردار بنی أمیه
۱۰. آداب الدعاء
۱۱. قواعد الحديث و اصطلاحاته
۱۲. دفع الشبهات عن الامام المهدي (ع)
۱۳. دفع الشبهات عن ايمان سيدنا أبی طالب (ع)
۱۴. دفع الشبهات عن الاجتهاد و التقليد
۱۵. التحقيق فی آية الغار
۱۶. حقيقت چیست؟ بضمیمه رساله تحقیقی بیعت رضوان
۱۷. پاسخ به شبهات و اعتراضات به عزاداری امام حسین علیه السلام
۱۸. تفسیر آیه تطهیر
۱۹. مستند المناظرین
۲۰. عقائد الشيعة
۲۱. رسالة فی صلاة العیدین
۲۲. رسالة فی صلاة الجمعة
۲۳. اولاد المعصومین عليهم السلام
۲۴. رساله العدل
۲۵. البیان
۲۶. الحاشية علی منهاج الصالحین
۲۷. و تالیفات دیگر